

En vanlig söndag i Båstad...

Välkommen till

Nyhetsbrev nr 18-2015

från Kalle Eriksson och Bjäreförlaget

Det var en vanlig söndag i Båstad-Bjäre.

Söndagen den 6 oktober 1997 var en vacker höstdag. Många bjärebor gav sig ut för att njuta av höstvädret. Träden hade klätt sig i sina bästa höstkläder.

Såväl sommaren som förhösten hade varit torr. Alla hade saknat regn. Bäckar sinade. Växtligheten hade varit mager länge.

För några av kommunens politiker och tjänstemän var det dock ingen vanlig söndag. Denna söndagsmorgon styrde de stegen mot kommunhuset.

På lördagskvällen hade man kallats till sammanträde på söndagen.

Man visste vad orsaken var till denna korta kallelsetid och denna ovanliga sammanträdestid. De senaste dagarna hade larmrapporterna duggat tätt. Döda fiskar i en bäck. Kor som betedde sig underligt. Kunde inte resa sig.

Det fanns något som förenade fiskarna och korna. Båda hade varit i kontakt med vattnet i Vadbäcken.

En allvarlig bild träder fram

De församlade politikerna och tjänstemännen får nu ta del av de olika föredragningarna om vad som har hänt. För varje sådan dragning blir bilden alltmer allvarlig. Det går inte att redan nu överblicka hur pass allvarlig situationen är. Bara att den är mycket, mycket allvarlig.

Redan dagen före har kommunens miljö- och hälsoskyddsnämnd haft ett extra sammanträde och gjort en polisanmälan mot entreprenören vid tunnelbygget och Banverket. Det framhölls, att det närmast var kommunens skyldighet att göra denna polisanmälan efter vad som skett.

Ett unikt beslut

Gunnar Nilsson, kommusekreteraren, redogör nu för kommunens möjligheter att tillämpa kommunens beredskapsplan och att införa s.k. beredskapsläge. Detta är ett långtgående beslut. Det innebär, att en i förväg utsedd krisledningsgrupp övertar alla de beslut och befogenheter som har anknytning till krisen.

I beredskapsläge gäller inte längre de vanliga besluts- och verkställighetsformer som kommunallagen föreskriver för normalläget.

Beslut och verkställighet skall kunna ske snabbt och enkelt.

Kl 11 denna söndag försättes kommunen i beredskapsläge.

Ordförande i ledningsgruppen är kommunstyrelsens ordförande, Tord Knutsson. Kjell Bertiksson är hans vice ordförande. Man ser till att det i gruppen därutöver finns företrädare för såväl majoritet som opposition i kommunen. Nu gäller det framför allt samarbete.

Under en konferens i utlandet

fick jag denna söndag kallelsen att omedelbart inställa mig i Båstad för tjänstgöring i krisledningsgruppen. I denna grupp, som ju var tillsatt sedan tidigare, var jag "krigsplacerad" som informationschef.

Det var bara att packa ihop och se till att jag kunde vara hemma i Båstad till gruppens sammanträde på måndagsmorgonen kl. 08.30.

Det lyckades.

En märklig upplevelse

Denna måndagsmorgon glömmar ledningsgruppens medlemmar nog aldrig. Utanför kommunhuset stod TV-kanalernas OB-bussar på rad. Inne i korridorerna trängdes journalisterna från tidningar, radio och TV. Alla ville ha information. NU!!

Alla de redan under söndagen installerade direkttelefonerna –liksom kommunens växel - blev snabbt överbelastade. Alla ville ha information. NU!!

Länsstyrelserna i Skåne och Halland ville ha information om läget. NU !!

De centrala myndigheterna som kände sig berörda ville ha information. NU!!

Det var Socialstyrelsen, Kemikalieinspektionen, Livsmedelsverket, Jordbruksverket m.fl. Det var de myndigheter, som ju skulle ge oss information, men som för att lyckas med detta ville ha information från oss. NU!!

Framför allt var det ändå de av kommuninvånarna, som blivit direkt berörda och som – naturligt nog - ville ha information. NU!!

Även övriga kommuninvånarna kände förstås en berättigad oro och hade behov av information . NU!!

Nu gällde det

för krisledningsgruppen att "hålla huvudet kallt". Att systematiskt analysera situationen. Snabbt skaffa fram information om vad som hänt. Vad är akrylamid? Hur påverkas människokroppen av ämnet? Vilka brunnar är påverkade? Vad händer med djur som har druckit påverkat vatten? Hur har grödor som konstbevattats med vatten från bäcken och dess närområde påverkats. Kan mjölken från kor som betat på "misstänkt mark" användas. Vilket område är "misstänkt mark"? Har barn som badat i den påverkade bäcken i somras skadats? På vilket sätt? Hur har vattnet i jorden rört sig? Vilka delar av kommunen är berörda? Frågorna som snabbt radades upp tycktes vara i oändligt antal.

Prioritera

Inför anstormningen av frågor från alla håll gällde det att prioritera. En av våra första åtgärder blev därför att rangordna de olika grupperna, som hade mest behov av snabb information. Jag vill minnas att vi kom fram till följande prioriteringsordning:

1. De kommunvånare som var direkt berörda, dvs drabbade.
- 2) Övriga kommunvånare
- 3) Grannkommunerna och den egna länsstyrelsen.
- 4) De centrala myndigheterna, som ju skulle vidta åtgärder och utforma regler.
- 5) Övriga myndigheter, kommuner, länsstyrelser m.fl.

Ledningsgruppens budord.

Inom ledningsgruppen plockade vi nu fram vad vi lärt oss i de olika utbildningar vi genomgått inom ämnet krisledning och krisinformation. Själv erinrade jag mig tydligt vad som predikats beträffande information och vad jag blivit övertygad om var viktigt. Rent av avgörande för hur vi skulle lyckas i denna upphetsade situation, där ryktesspridningen – och därmed desinformationen – flödade. Vi fastställde redan under denna första förmiddag tre gyllene regler som skulle gälla för vår

informationsverksamhet:

1. Visa total öppenhet
2. All officiell information från gruppen skall vara noga kontrollerad.
3. Informationen skall ges snabbt.

Punkterna 2 och 3 kan synas stå i strid mot varandra. I sådant läge skulle kontrollkravet vara överordnat. Att ge informationen snabbt var dock också viktigt. Detta för att motverka den desinformation och ryktesspridning som florerade och som kunde ställa till stor skada – inte minst för dem som drabbats av giftutsläppet.

Det har snart gått 20 år

sedan dessa dramatiska dagar. Fortfarande kan jag känna tillfredsställelse över att vi gav just dessa "heliga budord" en så stark ställning i ledningsgruppens arbete. Det var också något som diverse granskande myndigheter underströk efter att ha detaljstuderat ledningsgruppens arbete: Styrelsen för Psykologiskt Försvar, Överstyrelsen för Civil Beredskap, FOA, Miljögranskningsgruppen m.fl. Ett dramatiskt slut på den 130-åriga historien

om järnvägen över Hallandsås blev det. Hallandsås blev med ens Sveriges mest kända ås. Tunneln - egentligen tunnlarna – blev en angelägenhet för hela svenska folket. Därför har det känts riktigt att låta detta uppmärksammas i boken om de 130 åren på räls över åsen.

Dags att "vända blad"

Om ett par månader är det dags att avsluta epoken med järnväg över Hallandsås. Det är förstås en historisk händelse i vår lokala historia. Men: även i Sveriges järnvägshistoria.

Dessa 130 år har inneburit en omvälvning av det svenska samhället. Därmed också en omvälvning av vår bygd. Kort sagt: en viktig och intressant del av vår historia.

Det har funnits starka skäl att göra en sammanställning av dessa 130 år och vad de betytt. Det var drivkraften bakom tillkomsten av boken "På räls över Hallandsås under 130 år".

Min bokhandel

För att få rensat bort de sista exemplaren av mina tidigare böcker och för att bereda plats för nykomlingen som snart kommer, lanserade jag i förra brevet "Rea-på-rea-på-rea-priser".

Det gav önskat resultat. Nu har jag fått nödrop från några läsare, som inte hunnit att inom den angivna tiden beställa böcker till dessa super-rea-priser. Därför kör vi med dessa priser ytterligare några dagar:

Boktitel	Ord.pris	Rea-på rea-pris.	
Rea-på-rea-på-rea-pris			
Så blev Båstad tennis	225	75	60
Bilder av ett sekel...	330	90	70
Vår bjärehistoria i bild	350	90	70
Bjärebör berättar om..	330	90	70
Strövtåg i Bjäres...	330	190	140

Rädda bildskatten

Utan att det varit min avsikt har jag blivit någon sorts allmän mottagare av gamla fotografier som bjärebör ber mig ta hand om och arkivera. Många av dessa bilder är från kamerans barndomstid.

Ofta är det vid arvsskifte, eller vid allmän städning av byråådor och andra "gömställen" som dessa fotografier har dykt upp – ofta efter att ha "legat i dvala" under många år.

Oftast en lokal prägel

har mina Nyhetsbrev. Det som hör till "den stora världen" finns det ju andra som sköter och som har bättre resurser för detta. Min ambition är att föra fram tanken om att den stora världen är summan av alla "de små världarna", dvs de lokala företeelserna. Med fördjupad kunskap om den lilla världen skapas ett intresse för den stora världen.

Den här gången skall vi dock göra en resa ut i den stora världen. Samtidigt gör vi en resa i tiden.

Du minns förstås från julevangeliet

och berättelsen om att "vise män kom österifrån för att ge gåvor till den

nyfödde judakonungen”, som profeterna förutspått och som stjärnan visade vägen till.

Du minns förmodligen också uppgiften om de gåvor, som de vise männen hade med sig: Guld, rökelse och myrra.

De mest värdefulla gåvorna vid den tiden var kryddor! Kryddor - det var gåvor till en kung.

De gamla skrifterna ger flera exempel på hur högt kryddor värderades på den tiden. När drottningen av Saba gjorde besök hos kung Salomo skänkte hon inte bara ”120 talenter i guld” utan även ”balsamolja i stor mängd”.

Skrifterna kan också berätta att ”det hade aldrig funnits sådan balsamolja som den drottningen gav åt kung Salomo...”

I det här sammanhanget bör tilläggas, att ordet kryddor på bibelns grundspråk i huvudsak avser välluktande växtprodukter, dvs inte kryddor till matlagning.

Rökelse och myrra

känner vi ju igen från nämnda evangelium. Myrra kom från harts som utvanns genom snitt i barken på vissa träd. Från samma källa kom virak, vilket användes i rökelse.

De välluktande oljorna hade flera användningsområden. Präster tillredde smörjelseolja och rökelse. De människor som hade råd, kunde parfymera inte bara sig själva utan också sina hus, kläder och sängar.

Om detta kan du läsa i bl.a. Ordspråksboken:

Lasarus syster Maria öppnade ett litet kärl med välluktande olja, äkta och mycket dyrbar nardus och hällde det på Jesu huvud och fötter.”

Långa transporter gjorde kryddorna dyra.

Många kryddor kom från Kina, Indien och Sri Lanka. Transporten skedde med kamelkaravaner. Dessa karavaner skulle bl.a. korsa den arabiska halvön.

Detta gav Sydarabien närmast monopol på leveranser mellan öst och väst under två årtusenden f.Kr.

Under flera århundraden kontrollerade arabiska köpmän större delen av kryddmarknaden. De samlade därmed på sig en enorm makt – och rikedomar.

Historien tycks upprepa sig.

Litteraturen om detta område och dess historia är fylld av skildringar av konflikter. När jag läser om allt detta, slås jag av hur mycket som tycks upprepa sig. Inte minst i denna del av världen. De ständiga krigen tycks gå i arv från generation till generation. Ju mer man läser om dessa konflikter - som ofta har sina rötter i kampen om resurser och tillgångar, men som kläs i religiösa kläder - desto mer ödmjuk blir man, när det gäller ens förmåga att bedöma – och förstå - det som sker i vår tid.

Världen är komplicerad – särskilt den här delen av världen.

Världens rikaste blir allt rikare.

Efter denna utflykt till historien och till mellanöstern med dessa kamp om naturresurser och skapandet av ekonomiska ”ojämnheter”, motsättningar mellan grupper, klaner, länder etc. är det ganska naturligt, att tankarna går till

vår tid och vår del av världen. Hur hanterar vi ämnet pengar – rikedom och fattigdom och – inte minst – fördelningen av pengar?

Jag läser i "Bladet":

"Nästa år kommer den rikaste procenten av människorna i världen att äga mer än alla andra människor tillsammans"

Läs gärna dessa rader en gång till.

Det var vid World Economic Forum för inte så länge sedan som rapporten kom.

Det handlade om att de ekonomiska klyftorna i världen ökar. De ökar snabbt.

Rapporten innehöll fler talande exempel:

"De 80 rikaste individerna äger lika mycket som den fattigaste hälften av jordens befolkning tillsammans.

I rapporten pekas Sverige ut som ett land med stora klyftor. Den rikaste 10 procenten av svenskar äger 70 procent av den sammanlagda förmögenheten.

När det gäller inkomstklyftorna har de vuxit snabbare i Sverige än i något västland sedan början av 1990-talet, enligt OECD.

Allt det här med ökade klyftor har betydelse när det gäller relationerna mellan individer och mellan stater. Klyftorna leder till isolering, extremism, våldsbejakande och militära konflikter.

Är allt detta ofrånkomligt? Har vi inga verktyg för att styra utvecklingen och förhindra de uppenbara "snedsteg" som utvecklingen ibland tar?

Jodå. Det finns mycket. Teorier. Teorier...

Eftersom det här Nyhetsbrevet tenderar att svälla alltför mycket, får jag spara de fortsatta ekonomifunderingarna till ett kommande brev.

Efter denna tillfälliga utflykt i världen

är det dags att återvända till vår egen lilla prick på världskartan. Det får bli en mjuklandning. Ett ämne som innehåller drag av rikspolitik och lokala förhållanden i en skön blandning.

Vi reser till 1940-talet:

Sveriges regering sammanträdde i Båstad!

Under 15 somrar - 1930-1944 – deltog Sveriges kung, Gustaf V i tennistävlingarna i Båstad. Detta faktum var något som fick stora konsekvenser för Båstad. Badorten fick givetvis en enorm marknadsföring.

En helt annan konsekvens var, att Sveriges regering förlade vissa av sina sammanträden till Båstad under den tid som kungen vistades där. Skälet var, att kungen var ordförande i konseljen, dvs de officiella regeringssammanträdena. Av någon anledning ansågs det tydligen enklare, att statsråden åkte till Båstad än att kungen åkte till Stockholm!!

Nåväl.

Så kom det sig att Per Albin, statsministern, Ernst Wigforss, finansministern, och de övriga statsråden, Sköld, Möller m.fl, vistades i Båstad i samband med konseljsammanträdena. För den tidens regering innebar det, att många av statsråden hade nära till sin hemort. Det var ju mycket skånefolk i regeringen på den tiden...!!

Alltså: många beslut som gällt Sveriges väl och ve vid den tiden har fattats i Båstad!

Detta gällde bl.a. under krigsåren.

Då fick den kungliga vistelsen i Båstad i vissa fall nya och dramatiska dimensioner. Det blir något för mig att ta upp i kommande Nyhetsbrev.

Språklådan

får ständigt glada kommentarer från mina läsare. Språket är ju också ett enastående instrument med oändligt många infallsvinklar.

Då och då har jag hämtat exempel, som belyser hur svårt det kan vara att utforma skyltar, rubriker mm.

Som den här skylten vid en lastkaj:

Tomgångskörning förbjuden högst en minut.

Det finnas en variant på temat:

Ingen parkering förbjuden

Följande skylt, hämtad från Lund, har måhända varit med tidigare, men den får återkomma:

Sjuk gymnastik i centrala Lund.

Nyligen hittade jag följande rubrik i vår lokala tidning. Kan någon förklara innebörden för mig?

Här älskar vi alla lastbilar.

Alldeles på egen hand tycker jag mig kunna utläsa åtminstone två slag av innebörd.

Har du andra bidrag på det här temat får du gärna skicka till mig, så kan läsare av kommande Nyhetsbrev också få njuta av språkets många underfundigheter.

Klassiska inledningar av romaner.

I tidigare brev har jag tagit upp ämnet klassiska inledningar i kända böcker. Sådana som var och en bär med sig i sitt vardagsbagage:

- Han kom som ett yrväder en aprilafton och hade ett höganäskrus i en svängrem om halsen. (Strindbergs Hemsöborna,)

Eller:

- Det är en grym och sorglig historia. (Hjalmars Söderbergs Sotarfrun.)

Eller:

- Äntligen stod prästen i predikstolen. (Selma Lagerlöfs Gösta Berlings saga.)

-

Har du någon favoritinledning. Berätta.

Tipsa gärna

personer i din bekantskapskrets om dessa Nyhetsbrev.

Kalle Eriksson
Bjäreförlaget
Hallavaravägen 102
269 91 Båstad

Tel. 0431-365332